

Näringsutskottets betänkande

1983/84:33

om ändrade regler för bankinstitutens kreditgivning, m. m. (prop. 1983/84:146)

Ärendet

I proposition 1983/84:146 (finansdepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att antaga förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse.
2. lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker,
3. lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen.

Lagförslagen har, utom viss del av nr 2, granskats av lagrådet. De finns på s. 2–8 i propositionen.

En motion har väckts med anledning av propositionen. I sammanhanget behandlar utskottet också ett yrkande i en motion som har väckts under allmänna motionstiden. Motionerna redovisas i det följande.

Propositionen

I propositionen föreslås vissa ändringar i reglerna för bankernas kreditgivning. Förslagen innebär att det i banklagarna anges dels att kredit endast får beviljas om det på goda grunder kan förväntas att lånesökanden kan svara för låneförbindelsens fullgörande, dels att bankerna kan avstå från att kräva särskild säkerhet, om sådan kan anses obehövlig eller om det föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Härutöver föreslås en ändring i lagen (1955:416) om sparbanker. Ändringen innebär att sparbankernas kapitaltillskott till en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen får öka från f. n. högst 10 % till högst 30 % av en sparbanks egna fonder.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1984.

Motionerna

Yrkanden

Den motion som har väckts *med anledning av propositionen* är

1983/84:2772 av Karin Ahrland (fp), vari hemställs att riksdagen godkänner propositionens lagförslag med i motionen preciserade ändringar.

Den motion från allmänna motionstiden som behandlas här är

1983/84:908 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari, såvitt här är i fråga, hemställs (10) att riksdagen hos regeringen begär förslag om en ändring i banklagstiftningen i enlighet med vad som anförs i motionen.

Innebörd och motivering

I motion 1983/84:2772 (fp) anförs först argument för sådana ändringar i banklagstiftningen att kraven på formell säkerhet vid utlåning minskar. Motionären kritiserar därefter den i propositionen föreslagna formuleringen "Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen". Hon åberopar ett uttalande av Sveriges industriförbund att bankerna kan förutsättas i eget intresse driva en låncpolitik som syftar till en begränsning av kreditförlusterna och att det därför, oavsett vilka formella säkerhetskrav som ställs upp, torde vara givet att en bank inte lånar ut pengar annat än när den räknar med att låntagaren kan återbetala lånet. Med instämmande häri föreslår motionären att 59 § lagen (1955:183) om bankrörelse får följande lydelse:

Kredit får beviljas mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Bankaktiebolaget får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Motsvarande ändringar skulle göras i lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen.

I motion 1983/84:908 (fp) sägs att affärsbankerna i dagens läge har svårt att satsa på projekt "utan fullkomlig garanti". En utredning (dvs. banklagsutredningen i det betänkande som ligger till grund för propositionen) har nyligen framlagt förslag till ändringar på denna punkt, framhåller motionärerna. Enligt motionen anser folkpartiet att utredningens förslag i stort är ägnat att underlätta investeringar och därför bör genomföras.

Utskottet

På grundval av ett betänkande (Ds E 1982:3) av banklagsutredningen om bl. a. det formella säkerhetskravet vid bankernas utlåning framlägger regeringen nu förslag om ändringar i banklagstiftningen i detta avseende. Huvudregeln blir att kredit får beviljas "endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen". Dessutom krävs, i likhet med vad som nu stadgas i de berörda lagarna, betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Banken skall dock få avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars finns särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Motion 1983/84:908 (fp), som väcktes under allmänna motionstiden, går i här aktuell del ut på att regeringen bör lägga fram en proposition om ändringar i banklagstiftningen enligt utredningens nu angivna förslag. Motionsyrkandet är sålunda redan tillgodosett, och riksdagen har inte anledning att göra någon sådan framställning till regeringen som motionärerna begär.

I motion 1983/84:2772 (fp) godtas principen att de formella säkerhetskrav som nu i stor utsträckning gäller för bankernas utlåning bör inskränkas. Motionären menar emellertid att den nyss citerade huvudregeln inte behövs och därför bör utgå. De föreslagna paragraferna skulle i stället innehålla blott en regel om att kredit får beviljas mot betryggande säkerhet och att bankerna i vissa fall kan avstå från säkerhet. Man bör, säger motionären, inte lagstifta om självklarheter.

Utskottet kan instämma i denna princip. Det bör emellertid betonas att huvudsyftet med den i propositionen föreslagna formuleringen är att markera att bedömningen av en kreditansökan i första hand måste inriktas på låntagarens förmåga att fullgöra låneförbindelsen, inte på värdet av de säkerheter han har att erbjuda. Givetvis tillämpar bankerna, såsom framhålls i propositionen och poängteras av motionären, normalt en sådan ordning. Bankinspektionen har dock i sitt remissyttrande över utredningens förslag uppgett att det har förekommit att banker felaktigt har låtit kreditbedömningen avse huvudsakligen värdet av erbjudna säkerheter och till följd därav har råkat ut för kreditförluster. Det i propositionen angivna ändamålet att riskerna för kreditbedömningar av det slaget skall undanröjas tillgodoses inte enligt motionärens förslag.

Med hänsyn till vad här sagts vill utskottet inte förorda någon annan lydelse av den centrala bestämmelsen om bankernas kreditgivning än den som regeringen har föreslagit. Proposition 1983/84:146 tillstyrks följaktligen i denna del, medan motion 1983/84:2772 (fp) avstyrks. Utskottet vill emellertid erinra om att en fullständig genomgång av banklagstiftningen från statsmakternas sida förestår sedan banklagsutredningen numera har avslutat sin översyn av denna lagstiftning (Ny banklagstiftning, SOU 1984:26–29). I det sammanhanget kan de aktuella paragrafernas utformning övervägas på nytt.

Den ändring i lagen (1955:416) om sparbanker som därutöver föreslås i propositionen föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med avslag på motion 1983/84:2772 antar de i proposition 1983/84:146 framlagda förslagen till

- a) lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse,
- b) lag om ändring i lagen (1955:416) om sparbanker,

c) lag om ändring i lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen,
2. avslår motion 1983/84:908 yrkande 10.

Stockholm den 17 maj 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk), Per-Richard Molén (m), Bo Finnkvist (s) och Per-Ola Eriksson (c).